

දීඝවාපී පුදබිමෙහි ඓතිහාසිකත්වය සහ එහි වර්තමාන තත්ත්වය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්.

ඉන්ද්‍රවාපා ඩී.ඩී,¹ පූජ්‍ය කෝන්කොටන්මුල්ලේ සංකිච්ච හිමි,² දීඝානායක ඩී.එම්.එන්.ඩබ්.³

ශ්‍රී ලංකාවේ දිගාමඩුල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ පිහිටි, වංශකතාවන්හි "දීඝානක" ලෙසත් හඳුන්වා ඇති, දීඝවාපී පුදබිම ක්‍රි.පූ. තුන්වන සියවස දක්වා දිව යයි. පාලි හා සංස්කෘත වදන්වලින් දීඝ යනු "දිග" සහ වාපී යනු "ජලාශ" යන්න වේ. දීඝවාපිය සම්බන්ධ ඉතිහාසමය තොරතුරු මහාවංශය, ථූපවංශය, පරමිපරාගත කථා සහ අනෙකුත් ඓතිහාසික විස්තරයන්හි දැකගත හැකි ය. මහාවංශයට අනුව දීඝවාපිය වෙත බුදුන්වහන්සේ වැඩි බවත්, උන්වහන්සේ භාවනායෝගී ව වැඩ සිටි ස්ථානයේ පසුකාලීනව වෛත්‍යයක් ඉදි වූ බවත් සඳහන් වේ. නැගෙනහිර පළාතේ ප්‍රධාන දාගැබ වශයෙන් සැලකෙන්නේ සොළොස්මස්ථානවලින් එකක් වන දීඝවාපිය යි. එය විශාලත්වයෙන් ලංකාවේ හතර වන දාගැබ ලෙස සැලකේ. "සම්මා සම්බුදු පහසින් පාරිශුද්ධත්වයට පත් වූ මෙම පුදබිමෙහි දුටුගැමුණු මහ රජතුමාට පසුව රජ වූ එතුමාගේ මලඤ්චන් වූ තිස්ස හෙවත් සද්ධාතිස්ස රජු විසින් දීඝවාපී දාගැබ කරවන ලද බව මහාවංශයේ සඳහන් වේ."(මහාවංශය 33-ගාථා10-13) මෙම පර්යේෂණයේ මූලික අරමුණ වන්නේ, දීඝවාපී පුදබිමේ ඓතිහාසිකත්වය සහ එහි වර්තමාන තත්ත්වය පිළිබඳ විමර්ශනය කර එය සංරක්ෂණය කිරීමේ ඇති වැදගත්කම පෙන්වාදීම යි. මෙම පර්යේෂණයේ ගැටලුව වන්නේ, දීඝවාපී පුදබිමේ ඓතිහාසිකත්වය සහ එහි වර්තමාන තත්ත්වය කෙබඳු ද යන්න පිරික්සීම යි. මෙහි දී අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය වශයෙන්, පුස්තකාල අධ්‍යයනය සහ ක්ෂේත්‍ර ගවේෂණය ඔස්සේ තොරතුරු රැස් කරන ලදී. දීඝවාපිය පැරණි ජනාවාසය වර්ග කිලෝමීටර් 64 ක භූමියක් පුරා විසිරී තිබේ. මේ භූමි ප්‍රදේශය තුළ ප්‍රධාන ආරක්ෂිත ස්මාරක තිස් අටක් පිහිටා තිබේ. ආයතන වතුරප්‍රාකාර මල් ආසනයක් ද මෙහි තිබී හමු වී ඇත. එකල සියලු අංගවලින් පරිපූර්ණ මහා විහාරයක් වූ දීඝවාපී විහාරයට අයත් පුරාවස්තු අක්කර දාහකට ආසන්න පෙදෙසක පැතිරී තිබෙන බව 1996 සිට 1999 දක්වා කරන ලද පුරාවිද්‍යා ගවේෂණවලදී හෙළි විය. වාහල්කඩ, මල් ආසන, කවන්ධ බුද්ධ ප්‍රතිමා, නටබුන් ගොඩනැගිලි, සිරිපතුල් ගල්, සඳකඩ පහණ, කොරවක්ගල්, පා දෝවන, ඡත්‍රගල්, පියගැටපෙළ, පැරණි පොකුණු, දාගැබ ගොඩනගන ලදී. ප්‍රාකාර බැමි, කටාරම් ලෙන් රාශියක් ද මෙම පුද බිම ආශ්‍රිතව දැකගත හැකි ය. දාගැබට නැගෙනහිරින් හමු වූ බෙහෙන් ඔරුවෙන් මෙහි රෝහලක් පැවැති බව හෙළි වේ. ත්‍රස්තවාදී ප්‍රශ්නය හේතුවෙන් පසුගිය තිස් වසර තුළ දීඝවාපී පූජා භූමියට අයත් ප්‍රදේශයට උදා වී තිබුණේ බොහෝ දුෂ්කර කාලයකි. මෙහි නිගමනය වන්නේ, වර්තමානය වන විට දීඝවාපිය ප්‍රධාන වශයෙන් මුස්ලිම් බලය ඇති ප්‍රදේශයක් බවට පත් වී තිබේ. දීඝවාපී පුදබිමෙහි ඇති ඉඩම් බොහෝ පුද්ගලයින් බලයෙන් අයිති කරගෙන එම ප්‍රදේශයේ පදිංචි වී සිටිති. ඔවුහු එහි ඉතිහාසය ගැන තැකීමක් නොකර ඒවා විනාශ මුඛයට ඇද දමා ක්‍රියා කිරීමක් දක්නට ඇත. සංචාරක ව්‍යාපාරය උසස් මට්ටමකින් පවත්වාගෙන යාමට ඇති ඉඩකඩ මෙතෙක් ප්‍රයෝජනයට ගෙන නැතත් එය එසේ කළ යුත්තේ ඓතිහාසික වටිනාකම ලොවට දායාද කරමිනි.

ප්‍රමුඛ පද : දීඝවාපිය, ඓතිහාසිකත්වය, වර්තමාන තත්ත්වය, දාගැබ, මහාවංශය

^{1,2,3} පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය. dilhaniindrachapa@gmail.com